

VILLA ELFVIKIN LUONTOTALON VUOSISUUNNITELMA 2024

Sisällysluettelo

1. Yleistä luontotalon toiminnasta
2. Henkilöstö
3. Kehittämiprojekti
4. Luontokoulu
5. Koulujen ja varhaiskasvatuksen tukeminen ympäristökasvatuksessa
 - 5.1. Luontoretket lapsiryhmille (sesonkiretket)
 - 5.2. Kasvattajien kurssit
 - 5.3. Kestävän elämäntavan polun arvoitus
 - 5.4. Opetusmateriaalit koulujen käyttöön
 - 5.5. Vihreän lipun edistäminen
 - 5.6. Uikunpesä
 - 5.7. Mäyrän metsä
6. Näyttelyt ja tapahtumat
 - 6.1. Eläköön Espoo
 - 6.2. Vaihtuvat näyttelyt
7. Luontopolut ja lintutornit
8. Espoon luontoretket
9. Ympäristökasvatusyhteistyö
10. Tilojen ulkopuolinen käyttö ja kahvila
11. Viestintä
12. Villa Elfvikin ystävät ry

1. Yleistä luontotalon toiminnasta

Villa Elfvikin luontotalo on Espoon kaupungin ympäristövalistuskeskus, joka tarjoaa luonto- ja ympäristötietoutta espoolaisille ja muille kiinnostuneille. Luontotalon tavoitteena on, että talon palvelujen avulla kävijät oivaltavat vastuunsa yhteisestä ympäristöstä ja toimivat itse kestävämmällä tavalla. Luontotalo on yksi Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen ympäristönsuojelun palvelualueen palveluyksiköistä.

Ympäristöasiat on nostettu Espoo-tarinassa keskiöön, ja Espoo haluaa olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Villa Elfvikin luontotalo edistää omalla työllään kestävää kehitystä ja antaa mallia toimia kestäväällä tavalla. Luontotalossa kävijä voi perehtyä kestäville tavoille toimimiseen ja soveltaa näitä tapoja omassa työyhteisössään tai kodissaan. Tuemme myös kouluja ja päiväkoteja niiden kestävä kehityksen työssä.

Tärkeät kohderyhmät suuren yleisön lisäksi ovat koulu- ja päivähoitoikäiset opettajineen ja ohjaajineen, joita erityisesti luontokoulu ja piharakennus Uikunpesä palvelevat. Luontotalon järjestämän luonto- ja ympäristöaiheisen ohjelman, vaihtuvien näyttelyiden ja ulkopuolisen kahvilatoiminnan avulla pyritään luontotalo pitämään mielenkiintoisena ympärivuotisena käyntikohteena.

Vuonna 2024 alamme entistä enemmän osallistaa asukkaita luonnonsuojelutyöhön. Perinnemaisematalokoiden lisäksi järjestämme useita vieraslaajitalkoita luontotalon lähialueella ja teemme luonnonsuojelualueella yhteistyötä Metsähallituksen kanssa tässä. Talkoissa kerrotaan, miksi vieraslaajien poisto on tärkeää ja että vieraslaajeja voi poistaa myös omilta pihalueilta.

Talon toimintaan tulee vaikuttamaan vesikattoremontti, jolle on varattu määräraha Tilapalveluiden talousarvioon. Olemme toivoneet, että remontti alkaisi huhtikuussa ja se tulee kestämään useita kuukausia. Talo pidetään avoinna, mutta remontti tulee vaikuttamaan talon kävijämääriin.

2. Henkilöstö

Vuoden 2024 alussa Villa Elfvikissä on neljä kokoaikaista vakituista vakanssia ja kaksi vakituista 50 % työajalla olevaa vakanssia: luontotalon johtaja, suunnittelija, ympäristönhoitaja, toimistosihteri ja kaksi ympäristökasvattajaa, osatyöajalla.

Määräaikaisia työntekijöitä ovat luontotalon kaksi opasta, jotka vastaavat talon aukipitamisestä viikonloppuina ja sesonkiretkistä. Tällä hetkellä toinen oppaan paikka on haussa. Lisäksi talossa on projektityöntekijä (6 kk) ja siviilipalvelusvelvollinen 22.6.2024 asti. Uutta siviilipalvelusvelvollista haetaan kesällä.

Villa Elfvikin palvelut ja niihin käytetyt henkilötyövuodet			
	Kokonaistyöpanos (htv)	Tavoite	Toteuma 2023
Asiakaspalvelu: neuvonta, opastus, kokous- ja juhkakäyttö	1,5		
Ympäristökasvatuspalvelut Espoon kouluille ja varhaiskasvatukselle (luontokolupäivät, kurssit kasvattajille, sesonkiretket, Essin kouluvierailut ja Keke-polun opastukset)	2		4017
Näyttelytoiminta: Eläköön Espoo ja vaihtuvat näyttelyt	0,4		
Tapahtumat yleisölle ml. Luontoretkien järjestäminen			
poislukien konsultilta ostettu palvelu	0,5		
Talon ja ympäristön ylläpito	1,1		
Viestintä	0,3		
Hallinto ja esihenkilötyö	0,85		
Yhteensä, htv	6,65		
Asiakaskäynnit yhteensä		30000	32869

Luontotalossa on siis yhteensä 5 kokoaikaista työntekijää, kun kaksi 50 % työajalla olevaa vakanssia lasketaan yhteen. Yli puolentoista vakanssin verran töistä tehdään määräaikaisten harjoittelijoiden, kesätyöntekijän ja siviilipalvelusmiehen voimin. Viime aikoina on ollut vaikeuksia saada uusia oppaita harjoittelijoiksi. Siviilipalvelusmiestäkään ei ole koko aikaa mahdollista saada. Tilanne on se, että jos määräaikaisten työntekijät saadaan, palvelut saadaan turvattua.

3. Kehittämishanke 2024: Elfvikin palveluita selkosuomeksi

Villa Elfvikin luontotalosta on viime vuosina tullut suosittu vierailukohde maahanmuuttajien kotoutusryhmille ja muille erityisryhmille, joilla on vaikeuksia ymmärtää ja lukea yleiskieltä. Haluamme palvella hyvin kaikkia asiakkaitamme, joten tarvitsemme tärkeimmistä palveluistamme selkokielistä ja kuvatuettua materiaalia. Henkilökunta tarvitsee myös koulutusta selkokielisestä asiakaspalvelusta.

Projektiin palkataan puoleksi vuodeksi (touko-lokakuu) korkeakouluharjoittelija, jolla on opintojensa kautta osaamista selkokielisistä ja saavutettavista materiaaleista.

4. Luontokoulu

Luontokoulupäivät toteutetaan vuodenaikojen, oppilaiden iän ja ryhmien esittämien teematoiveiden mukaan. Ruotsinkieliset luontokoulupäivät ostetaan asiantuntijapalveluna.

Luontokoulu tarjoaa lyhyitä muutamien päivien mittaisia harjoittelupaikkoja opettajaksi opiskeleville. Asian tiimoilta tehdään yhteistyötä Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen kanssa.

Suomen luontokeskus Haltian luontokoulun kanssa tehdään yhteistyötä, jotta saamme käytettyä resurssit parhaalla mahdollisella tavalla lasten ja nuorten luonto- ja ympäristökasvatukseen hyväksi.

5. Koulujen ja varhaiskasvatukseen tukeminen ympäristökasvatuksessa

5.1. Luontoretket lapsiryhmille (sesonkiretket)

Luontotalon oppaat vetävät koululais- ja päivähoitoryhmille suunnattuja luontoretkeä Villa Elfvikin lähiluontoon arkipäivisin toukokuun ja syyskuun aikana. Syksyn 2024 retkisesonkia pidennetään tarvittaessa elokuulle ja lokakuulle, jos harjoittelijasopimuksilla olevien oppaiden opiskelut niin edellyttävät.

Toiminnalliset retket on suunniteltu 5-10 -vuotiaille lapsille. Noin 1,5 tuntia kestäviä retkeä on eri teemoilla, esim. saturetki tai tutkimusretki. Retkiä on kaksi päivässä. Ryhmien ohjaajat varaavat ajan toukokuun retkille maaliskuussa ja syyskuun retkille elokuussa. Retket ovat maksuttomia ja niitä voivat varata muutkin kuin espoolaiset ryhmät.

5.2. Kasvattajien kurssit

Villa Elfvikin kasvattajien täydennyskoulutuskurssien teemat liittyvät kestävään elämäntapaan ja lähiluonnon tuntemukseen. Kursseilla käsitellään myös ympäristökasvatuksellisia ja opetuksellisia menetelmiä. Kurssitarjonnan suunnittelua ja yhteisen palveluesitteen tekoa jatketaan yhdessä pääkaupunkiseudun luonto- ja ympäristökoulujen kanssa. Kurssit opettajille ja kasvattajille ovat avoinna myös pääkaupunkiseudun muiden kuntien kasvattajille ja vastavuoroisesti espoolaiset pääsevät muiden kuntien kursseille.

5.3. Kestävän elämäntavan polun arvoitus

Villa Elfvikin luontotalon sisätiloissa on Kestävän elämäntavan polku, jonka rasteja voi etsiä kartan avulla. Rastikorteissa kerrotaan, miten luontotalossa toimitaan vastuullisesti. Samalla saa vinkkejä myös omaan toimintaan.

Rasteihin liittyy tarinallinen ja toiminnallinen opetusmateriaali 4-9 -luokkaisille: Kestävän elämäntavan polun arvoitus. Koululuokka pääsee ratkaisemaan arvoitusta luontotalossa sopimalla siitä etukäteen. Arvoituksen tehtävien materiaalit on jaettu sähköisenä myös kouluilla käytettäväksi.

Kestävän elämäntavan polun arvoitusta mainostetaan kouluille niin, että sitä voi tulla tekemään pääsääntöisesti iltapäivisin luontokoulupäivien jälkeen, pois lukien toukokuu ja syyskuu.

5.4. Opetusmateriaalit koulujen käyttöön

Luontotalossa on tehty useita koulujen ympäristökasvatusta tukevia näyttelyitä ja muita opetusmateriaaleja, joita voi maksutta lainata kouluille. Uusimmat lainattavat näyttelyt liittyvät Espoon ilmastotavoitteisiin ja luontokadon torjuntaan. Vuoden 2023 kehittämissuunnitelmassa toteutettiin kouluvierailuja yläkouluille samoista teemoista. Yhteistyössä koulujen kanssa kehitetyt vierailuilla käytetyt oppimateriaalit ohjainneuvottelut ovat jatkossa opettajien vapaasti käytettävissä.

5.5. Vihreän lipun edistäminen

Villa Elfvikin luontotalo on Vihreä lippu -toiminnan alueellinen edistäjä ja näin ollen sitoutunut tarjoamaan kursseja ja tapaamisia Vihreään lippuun osallistujille. Yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun edistäjien kanssa on järjestetty huhtikuussa luontotalossa ympäristöraatien tapaaminen. Lokakuussa järjestetään vertaistukitapaaminen Vihreä lippua kouluissa ja varhaiskasvatuksessa vetäville aikuisille.

5.6. Uikunpesä -kerhuhuone

Uikunpesä on punaisessa piharakennuksessa oleva pieni kerhotila, jossa on huone keittiövarusteineen ja wc. Pihalla on iso puupöytä penkkeineen. Käytettävissä on luuppeja, mikroskooppeja, kaukoputki ym. tutkimusvälineitä. Uikunpesää käyttävät espoolaiset päivähoitoryhmät, koululuokat, partiolaiset ja yhdistykset. Tilavaraukset tehdään etukäteen luontotalosta. Tilan voi varata luonto- ja ympäristötoimintaan maksutta. Tila on käytettävissä joka päivä klo 9-21.

5.7. Mäyrän metsän leikkitala

Villa Elfvikin luontotalon toisen kerroksen aulaan on rakennettu lapsille elämyksellisen Mäyrän metsä. Siellä voi pukeutua metsän eläimeksi tai satuhahmoksi, leikkiä eläinkäsinukeilla tai ryömiä mäyrän luolaan. Aina kuun ensimmäisenä sunnuntaina (kesällä lauantaisin) opas lukee satuja Mäyrän metsässä.

6. Näyttelyt ja tapahtumat

Luontotalossa järjestetään ympäri vuoden kaikille avoimia maksuttomia tapahtumia ja näyttelyitä, joiden tavoitteena on syventää kävijöiden luontosuhdetta ja lisätä

ympäristötietoisuutta. Tapahtumatarjonnassa ja viestinnässä huomioidaan erilaisia ympäristöön liittyviä teemaviikkoja- ja päiviä.

Vuonna 2024 kehitetään tapahtumatarjontaa entistä enemmän näyttelyiden teemoihin liittyviksi ja osallistetaan asukkaita luontokadon torjuntaan järjestämällä vieraslaajitalkoita luontotalon lähiympäristössä.

Keväällä ja syksyllä järjestetään isommat tapahtumat, joihin kutsutaan mukaan yhteistyökumppaneita. Keväällä huhti-toukokuussa järjestetään retkikauden avajaiset ja lokakuun alussa talvikauden avajaiset. Muita järjestettäviä tapahtumia ovat ainakin HSY:n kompostointikurssi, perinnemaisemataalkoot ja sienikurssi.

Luontotalo osallistuu Espoon kirjastojen ympäristökevääseen 2024 lainattavilla näyttelyillä.

6.1. Eläköön Espoo –luontotalon perusnäyttely

Perusnäyttely ”Eläköön Espoo” uudistettiin vuosina 2016-2019. Koronasulut ovat vaikeuttaneet uudistetun näyttelyn tunnetuksi tekemistä, joten sitä jatketaan edelleen.

Keväällä ja kesällä 2024 suunnitellaan Eläköön Espoo -näyttelyyn lyhyitä näyttelyopastuksia parilla eri teemalla. Opastuksien toteutus aloitetaan syksyllä 2024 sunnuntaisin noin kerran kuussa. Päävastuussa opastuksista ovat viikonloppuoppaat, mutta muu henkilökunta osallistuu suunnitteluun. Kohderyhmänä noin puolen tunnin opastuksissa on lapsiperheet.

Perusnäyttelyn teemat ovat lehdot, vesiluonto, lähimetsät ja lintukosteikot. Teemoihin voi näyttelyssä tutustua monin eri tavoin. Tutkittavaa löytyy kaiken ikäisille. Koululuokille on tehty opetussuunnitelmaa tukevia tehtävävihkoja näyttelyyn tutustumiseen.

6.2. Vaihtuvat ja lainattavat näyttelyt

Villa Elfvikissä on perusnäyttelyn lisäksi vuosittain esillä vaihtuvia luonto- ja ympäristövalistusnäyttelyä. Vuonna 2024 esillä olevat viisi näyttelyä tarjoavat monipuolisen kattauksen luontovalokuvia ja taidetta. Näyttelyiden esilläoloaika pidennetään niin, että aiemman seitsemän näyttelyn sijasta näyttelyitä on viisi.

Villa Elfvikin tekemiä näyttelyitä lainataan maksutta kouluille ja muille tahoille. Tällä hetkellä lainattavana on seitsemän näyttelyä. Uusimmat lainattavat näyttelyt ovat ”Ilmastotekoja - tehdään yhdessä hiilineutraali Espoo” ja luonnon monimuotoisuuden merkityksestä kertova ja luontotekoihin kannustava ”Lumoudu kaupunkiluonnosta”.

7. Luontopolut ja lintutornit

Luontotalon ympäristössä kulkee kuusi eriteemaista luontopolkua, osin kaupungin, osin valtion maalla. Vuonna 2022 avatuista uusista mobiililuontopoluista (Liito-oravan matkassa ja Villa Elfvikin lähiluontopeli) viestimistä jatketaan vuonna 2024.

Elfvikin rannassa Metsähallituksen alueelta löytyy lintutorni, huvimaja ja venevaja, joita käytetään myös luontotalon toiminnoissa. Polkuverkostoa Laajalahden luonnonsuojelu-alueella on kehitetty ja viitat uusittu 2023. Yhteistyötä Metsähallituksen kanssa jatketaan alueen opastetaulujen uusimisessa vuonna 2024.

8. Espoon luontoretket

Villa Elfvikin järjestämät luontoretket jatkuvat yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Luontoretkikalenterin toimitusvastuu kiertää mukana olevien toimijoiden kesken.

Retkipalvelun hoitavat ulkopuoliset palveluntarjoajat – pois lukien Villa Elfvikin sesonkiretket – ja toiminta hoidetaan Villa Elfvikistä käsin. Luontoretkipalvelut ostetaan aikuisten retkille Ympäristötutkimus Yrjölältä ja koko perheen retkille Luonnonihme Ohjelmalveluilta. Sopimukset ovat voimassa toistaiseksi.

9. Ympäristökasvatusyhteistyö

Villa Elfvikin luontotalo on mukana ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden yhteistyön kehittämisessä alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Espoon kestävän kehityksen kasvatuksen yhteistyötä jatketaan Kestävän kehityksen kasvatuksen toimintaryhmässä Toimekkaat.

Luontotalo on Espoon edustajana Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisryhmä Välkkeessä.

Pääkaupunkiseutuyhteistyönä jatketaan luontoretkien ja luontokoulun kurssien yhteistä suunnittelua. Näistä molemmista tehdään vuosittainen julkaisu, jonka toimittamisvastuu kiertää mukana olevien toimijoiden kesken.

Villa Elfvik on mukana Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry:n (LYKKY) koordinoimassa LYKE-verkostossa sertifioituna kehittämiskeskuksena. Verkostoon kuuluvien toiminnan laatua seurataan auditoinneilla. Verkosto kokoaa yhteen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat tahot, jakaa tietoa ja tukea ympäristökasvatukseen liittyen, sekä järjestää erilaisia koulutuksia ja tapahtumia. Villa Elfvikin toinen ympäristökasvattaja toimii LYKKY:n hallituksen varajäsenenä 2024-2025.

10. Tilojen ulkopuolinen käyttö ja kahvila

Luontotalon tiloihin on mahdollista saada ulkopuolisen käytön oikeuksia käyttökorvausta vastaan. Ulkopuolisesta käytöstä on lautakunnan hyväksymät taksat. Ympäristövalituksellisista, kaikille avoimista tilaisuuksista ei peritä järjestäjiltä tilavuokraa. Kaupungin työyksiköt voivat varata tiloja maksutta.

Villa Elfvikin tunnelmallisessa ruokasalissa toimivaa kahvilaa pyörittää Merirosvot Juhlapalvelu Oy. Café Elfvikissä on tarjolla erilaisia suolaisia ja makeita kahvileipiä sekä vegaanisia herkkuja. Sunnuntaisin tarjolla on myös keittolounas. Kahvila on avoinna kesäaikaan viikonloppuisin ja talviaikaan sunnuntaisin ja pyhinä talon aukioloaikoina.

11. Viestintä

Villa Elfvikin luontotalo viestii aktiivisesti niistä asioista ja tapahtumista, jotka kuuluvat sen toimialaan ja tehtäviin. Viestintää tehdään Ympäristönsuojelun palvelualueen yhteisen viestintälinjauksen mukaisesti. Vuonna 2024 hyödynnetään viestinnässä

Ympäristö – ja rakennusvalvontakeskuksen uuden viestintäasiantuntijan asiantuntemusta.

Viestimme palveluistamme espoo.fi-sivuilla, Villa Elfvikin Instagramissa ja Espoon ympäristönsuojelun facebookissa ja satunnaisesti myös Välkkeen facebook-sivulla. Vaihtuvista näyttelyistä viestimme lisäksi STT-Infon kautta ja julisteilla infonäytöissä ja ilmoitustauluilla. Espoossa järjestettävistä luontoretkeistä viestitään myös pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisessä painetussa luontoretkeikalenterissa.

Opettajille ja kasvattajille viestimme ympäristökasvatuspalveluista Essissä (intra). Kestävän elämäntavan polun arvoituksesta viestimme myös KULPS:n (Espoon kulttuuri- ja liikuntapolku) kautta 5.-luokasta ylöspäin. Välitämme myös ympäristökasvatuksen verkostoistamme tietoa opettajille, varhaiskasvattajille ja muille ympäristökasvatuksen parissa Espoon kaupungilla työskenteleville.

Pääkaupunkiseudun luonto- ja ympäristökoulujen yhteinen palveluesite lukuvuodelle 2024-2025 kootaan taas alkuvuodesta ja toimitusvastuu on tällä kertaa Villa Elfvikillä. Esite jaetaan kaikkiin pääkaupunkiseudun kouluihin ja päiväkoteihin.

12. Villa Elfvikin ystävät ry

Luontotalon tukiyhdistys perustettiin 1995 ja siitä lähtien yhdistys on tukenut luontotalon toimintaa. Yhdistyksen toiminta noudattaa aikaisempia toimintatapoja. Yhdistyksen hallituksen kokouksiin ja tarvittaessa tapahtumiin (esim. alkukesän lintuyö ja joulumyyjäiset) osallistuvat luontotalon johtaja ja ympäristönhoitaja.